

Versenykiírás

XXXIV. Hevesy György Kárpát-medencei Kémiaverseny 2022/2023. tanév

A verseny kiírója, rendezője:

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

Szakmai együttműködők:

- Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium
- ELTE TTK
- Eszterházy Károly Katolikus Egyetem (Eger)
- TermészetBÚVÁR Alapítvány
- TIT Szövetség tagegyesületei, TIT Bugát Pál Egyesület

Határon túli szakmai partnerek:

- Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT, Kolozsvár)
- Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesülete (Szabadka)
- GENIUS Jótékonyági Alapítvány (Beregszász)
- Kárpátaljai Magyar Pedagógus-szövetség (Beregszász)
- Mentor TT – Felvidéki Tehetségsegítő Tanács (Galánta)
- II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Beregszász)
- Selye János Egyetem (Komárom)
- Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége (Komárom)

Támogatóink:

- Kulturális és Innovációs Minisztérium
- Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
- Emberi Erőforrás Támogatáskezelő – Nemzeti Tehetség Program (NTP)
- Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. – Nemzeti Együttműködési Alap (NEA)
- Bálint Analitika Mérnöki Kutató és Szolgáltató Kft.
- Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. – Nemzeti Együttműködési Alap (NEA)
- Egis Gyógyszergyár Zrt.
- Richter Gedeon Nyrt.
- Servier Hungária Kft

A verseny szervezésével és lebonyolításával kapcsolatos információk:

A Magyar Természettudományi Társulat www.mtte.hu

és a TermészetBÚVÁR c. magazin www.tbugar.hu honlapján olvashatók.

A Versenyt a Magyar Természettudományi Társulat kémia témakörben magyarországi és külföldi, magyar anyanyelvű iskolák hetedik és nyolcadikos (13–14 éves) tanulói számára hirdeti meg két kategóriában: hetedik és nyolcadik évfolyam.

A verseny fordulói: iskolai verseny (a fővárosban ezt kerületi forduló követi), megyei/fővárosi döntő, Kárpát-medencei döntő.

Budapesten a kerületi forduló ismeretanyaga a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium honlapján olvasható.

Az iskolai és a megyei/fővárosi döntő ismeretanyaga (a hagyományos témák):

7. évfolyamos tanulók részére:

- A legfontosabb anyagok (levegő, víz, hidrogén, oxigén, szén-dioxid) tulajdonságai, anyagcsoportok (elem, vegyület, keverék).
- Oldás, oldatok, tömeg %-os összetétel, elválasztási műveletek. Néhány fontosabb oldószer (víz, alkohol, benzin)
- Atomszerkezet, periódusos rendszer
- Sűrűség, anyagmennyiség, részecskeszám, moláris tömeg és az ezekkel történő számítások
- Néhány elem és vegyület képlete és köznapi tulajdonságai (hidrogén, oxigén, nitrogén, klór, víz, szén-dioxid, sósav, ammónia). A levegő összetétele, fontosabb jellemzői
- Levegőszennyeződések
- Ionok és egyszerű ionvegyületek

8. évfolyamos tanulók részére, a 7. évfolyam anyagán felül:

- Redoxi és sav-bázis reakciók
- A kristályos anyagok rács típusai
- Szervetlen kémia:
  - A halogénelemek főbb tulajdonságai, a klór. A hidrogén-klorid, a hipó és a klórmész. A sósav reakciói fémekkel
  - Az oxigén, oxidok és hidroxidok. A víz és fontosabb tulajdonságai (reakciója fémekkel, nemfém- és fém-oxidokkal). Az égetett- és az oltott mész. A NaOH
  - A kén és oxidjai. A kénsav (tulajdonságai, felhasználása, előállítása) és fontosabb sói (pl. gipsz, glaubersó, keserűsó)
  - A nitrogén. A nitrogén oxidjai. A salétromsav. Az ammónia és az ammóniumsók
  - A szén módosulatai. A szén oxidjai, a szénsav. A szénsav sói: pl. mézskő, dolomit, sziksó, szóda-bikarbóna
  - A szilícium, a kvarc és a szilikátok (pl. vízüveg)
- Szerves kémia:
  - Energiaforrások. Kőolaj és földgáz. Néhány szénhidrogén (metán, etán, oktán) fontosabb tulajdonságai, égése. Megújuló energiaforrások (pl. bioetanol), alternatív energiaforrások

A fentiekén kívül leírás alapján bármilyen anyag tulajdonságainak, kémiai reakcióinak értelmezése (egyszerű egyenletek írása is).

I. Házi döntő (iskolai, kerületi versenyek): 2023. február 15-ig bezárólag

A házi/iskolai fordulót az iskolákban, a szaktanárok által, a kiírt ismeretanyag alapján elkészített feladatlapokkal kell lebonyolítani.

Minden megyében a megyei versenyfelelős határozza meg a megyei döntőbe jutás feltételeit, melyet az egyedi versenykiírásában tesz közzé 2021. október 30-ig bezárólag.

A verseny megyei fordulóról tájékozódás céljából a megyei TIT Szervezetek, és a kijelölt iskolák versenyfelelőseivel kell felvenni a kapcsolatot. A megyei felelősök elérhetőségét az MTT honlapján (www.mtte.hu) tesszük közzé 2022. szeptember 30-ig.

Az iskolai eredményekről tájékoztatást kell küldeni a megyei felelősöknek **2023. február 25-ig**. A megyei versenyfelelőseink listáját megtalálják az MTT www.mtte.hu honlapján.

Budapesten a kerületi versenyeket **2023. február 15-én szerda 14–15 óráig** a kerületi versenyfelelősök szervezik. A kerületi versenyek felelőseinek névjegyzékét, e-mail címét 2022. november 30. után megtalálják az MTT www.mtte.hu honlapján. A kerületi versenyekre központi feladatlap készül.

A kerületi fordulón elért eredményeket az MTT honlapjáról letölthető táblázatban kell beküldeni 2023. március 3-ig.

A kerületi és budapesti fordulókmal kapcsolatos kérdésekre a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium vezető szaktanára, Albert Attila (albert@fazekas.hu) ad választ.

A kerületi versenyfelelősök a fővárosi döntőbe jutottak adatait legkésőbb 2023. március 9-ig megküldik az www.mtte.hu honlapról letölthető táblázatban a Titkárságra, az mtt.titkarsag@mtt.t-online.hu e-mail címre.

II. Megyei/fővárosi döntő: 2023. március 24. péntek 14:00 óra

A versenyzők a Magyar Természettudományi Társulat által összeállított központi feladatlapot kapnak külön a 7. évfolyamon és külön a 8. évfolyamon. A dolgozatokat központi javítókulcs alapján a helyi versenybizottság értékeli. A helyszíni javítás és értékelés után a helyi versenybizottság kihirdeti a helyezéseket, de nem dönt arról, hogy kik jutnak az országos döntőbe.

Ha a versenyző a megyei/fővárosi fordulón nem jelenik meg a megadott időpontban (nap, óra) akkor a versenybizottság a versenyzőt kizárja a versenyből! A versenyző kizárólag abban a megyében versenyezhet, ahol iskolába jár.

Az előző évekhez hasonlóan kérjük a 8–10 legjobb, ezen felül, ha van, a 75 pont feletti dolgozatokat megyéenként és évfolyamonként beküldeni 2023. április 5-ig a következő címre:

MTT Titkárság
1137 Budapest Jászai Mari tér 4/A I.em.1.

A beküldött dolgozatokat az országos versenybizottság egységesen felülvizsgálja, és évfolyamonként ismételt rangsorolja.

A Kárpát-medencei döntőbe jutottak névsorát a Magyar Természettudományi Társulat www.mtte.hu honlapján tesszük közzé **2023. május első hetében**.

A döntőbe bejutó magyarországi tanulók száma maximum 30–30 fő. Az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és vajdasági résztvevők a helyi fordulók legjobbjából kerülnek a Kárpát-medencei döntőbe. Az MTT-vel előzetesen egyeztetett és megállapított létszámkeret alapján személyüket a határon túli versenyszervezők jelölik ki.

A döntő résztvevőit a megyei/fővárosi döntők, illetve a felülvizsgálás eredményei és az elért pontszám alapján kialakult abszolút sorrendnek megfelelően választjuk ki. A minél szélesebb részvétel elősegítése érdekében az országos versenybizottság kezdeményezheti néhány tehetséges versenyző országos döntőre való behívását a fenti keretszámon felül.

FONTOS !

A versenykiíró MTT-től független körülmények miatt ma még nem zárható ki, hogy a versenyek második (megyei/fővárosi) fordulóját online rendszerben kell lebonyolítanunk. Pillanatnyilag a versenyeket hagyományos módon tervezzük megtartani, de a végleges döntésről 2023. január 10-ig tájékoztatást adunk.

A *külhoni versenyszervezőktől* 2023. május 5-ig várjuk a Kárpát-medencei döntőbe jutott diákok listáját.

III. Kárpát-medencei döntő: 2023. június 2–3–4. (péntek–szombat–vasárnap)

Helyszíne: Eszterházy Károly Katolikus Egyetem – Eger

A Kárpát-medencei döntő ismeretanyaga:

A 7. évfolyamos tanulók részére:

A legfontosabb anyagok (levegő, víz, hidrogén, oxigén, szén-dioxid) tulajdonságai

- Anyagcsoportok (elem, vegyület, keverék, oldat)
- Oldás, oldatok, tömeg %-os összetétel, elválasztási műveletek
- Atomszerkezet, periódusos rendszer
- Néhány elem és vegyület képlete és köznapi tulajdonságai (hidrogén, oxigén, nitrogén, klór, víz, szén-dioxid, sósav, ammónia)
- Ionok és ionvegyületek
- Savak, bázisok, sók, kémhatás
- Kémiai reakciók, kémiai számítások

A 8. évfolyamos tanulók részére, a 7. évfolyam és a megyei forduló anyagán felül:

- Vízkeménység és vízlágyítás. Műtrágyák
- A fémek redukáló sora
- Szervetlen kémia (bővítés):
  - A hidrogén-peroxid

- A foszforsav sói (pl. trisó, foszforit, szuperfoszfát)
- A salétomsav tulajdonságai. A salétomsav sói (pl. chilei salétrom)
- Az alkálifémek és alkáliföldfémek
- A vas és az alumínium (és ipari előállításuk)
- A réz, az ezüst és az arany. A réz-szulfát
- Szerves kémia:
  - szénhidrátok: szőlőcukor, gyümölcscukor, tejcukor, répacukor, keményítő, cellulóz
  - szappanok
  - fehérjék, zsírok, olajok, alkoholok (metil- és etil-alkohol, glikol), szerves savak

A döntő fordulói:

- írásbeli (120 perc, 100 pont)
- laborgyakorlat (60 perc, 25 pont)
- szóbeli (5 perc + felkészülés, 25 pont)

Évfolyamonként a verseny első hat helyezettje és felkészítő tanára oklevelet és különdíjakat kap, míg az első helyezett diákok és tanáruk a Hevesy György érem elismerésben is részesülnek. Az egyes fordulók győzteseit is jutalmazzuk.

A döntő első 3–3 helyezett versenyzője és a határon túli régiók legeredményesebb diákjai 2023 nyarán részt vehetnek az MTT tervezett egy hetes IV.Kárpát-medencei Tehetségáborában.

(A Felvidéken tervezett Tehetségábor megrendezése külső körülmények miatt egyelőre bizonytalan. Végleges döntés – felvidéki partnerszervezetünk válaszában ismertetében – 2023. január 31-ig várható).

A háromnapos Kárpát-medencei döntő technikai bonyolításához (szállás, étkezés és helyi utazások) történő anyagi hozzájárulás mértékéről a későbbiekben adunk tájékoztatást.

FONTOS:

Amennyiben a járványhelyzet, s egyéb körülmények és az azzal kapcsolatos kormányzati intézkedések azt indokolják, nem zárhatók ki az esetleges változtatások. Ez esetben Társulatunk időben tájékoztatást ad.

Kapcsolat:

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

tel: +36-1-266-1101, +36-30-296-4556

e-mail: mtt.titkarsag@mtt.t-online.hu

levelezési cím: 1137 Budapest Jászai Mari tér 4/A I.em.1.

Budapest, 2022. augusztus 31.

Dr. Hórvölgyi Zoltán, az MTA doktora,
egyetemi tanár s.k.
az országos versenybizottság és
az MTT Kémiai Szakosztály elnöke
horvolgyi.zoltan@vbk.bme.hu

Dr. Tardy János, PhD
s.k.
c. egyetemi tanár,
az MTT ügyvezető elnöke
mtt.titkarsag@mtt.t-online.hu